

УДК 342.72/.73

Возняк П.О.

студ. гр. Ю-112 НУ «Запорізька політехніка»

КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА, СВОБОДИ ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В ЕСТОНІЇ

З початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну, багато наших співвітчизників покинули свої домівки й виїхали за кордон, у тому числі й в Естонську Республіку. На початку війни в Естонію прибуло

119762 українців-біженців і, хоч зараз кількість переселенців знизилось до 36 тисяч, все ще є люди, яким може знадобиться інформація про права, і свободи людини і громадянина, які гарантує Конституція в цій країні [1].

Естонський Основний закон закріплює широкий спектр *особистих* прав і свобод громадян: право на життя (ст. 16), свободу та недоторканість особи (ч. 1 ст. 20), недоторканість житла (ст. 33), недоторканість сімейного та приватного життя (ст. 26), рівність перед законом (ч. 1 ст. 12), а також свободу совісті, віросповідання і думки (ч. 1 ст. 40) [2, с. 12–35].

Конституція також закріплює *політичні* права і свободи громадян, які є важливими для функціонування демократичного суспільства. До політичних прав і свобод, які гарантує Конституція Естонії, відноситься право вільно отримувати інформацію, поширювану для загального користування (ч. 1 ст. 44), вільно поширювати ідеї, думки, переконання та іншу інформацію в усному, друкованому та образотворчому вигляді або іншим способом (ч. 1 ст. 45), без попереднього дозволу мирно збиратися і проводити збори (ст. 47), вступати в некомерційні товариства та спілки (у партіях можуть перебувати тільки громадяни Естонії (ч. 1 ст. 48), звертатися з меморандумами та заявами в державні установи, місцеві самоврядування та їх посадових осіб (ст. 46) [2, с. 36–37].

Забезпечення прав національних та етнічних меншин також є важливою частиною демократичного суспільства, де діє верховенство права і толерантність. До цих прав можна віднести захист від дискримінації (ч. 1 ст. 12), збереження своєї національної приналежності (ст. 49). Національні меншини згідно з Конституцією мають право створювати самоврядні установи в інтересах національної культури на умовах і в порядку, встановленому Законом про культурної автономії національних меншин (ст. 50). В регіонах, де естонська мова не є мовою більшості населення, місцеві самоврядування можуть у встановленому законом обсязі й порядку вести внутрішнє діловодство мовою більшості постійного населення цих регіонів (ч. 2 ст. 52). Представники національних меншин мають можливість отримувати відповіді від державних установ, місцевих самоврядувань та їх посадових осіб також мовою цієї національної меншини (ч. 2 ст. 51). Гарантування цих прав є важливим аспектом будь-якої демократичної системи і сприяє розвитку громадянського суспільства та захисту прав національних меншин.

Естонська Конституція також містить положення, що гарантують *соціально-економічні та культурні* права і свободи громадян. Ці права спрямовані на забезпечення гідних умов життя, соціального захисту та

розвитку культурного спадку. До соціально-економічних прав можна віднести: право на володіння і розпорядження приватною власністю, на працю, на вільний вибір професії, на освіту тощо. Зокрема, в Конституції закріплено, що:

- власність кожного є недоторканою й однаково захищеною (ч. 1 ст. 32);

- громадянин Естонії має право вільно вибрати собі рід занять, професію і місце роботи (ч. 1 ст. 29);

- кожен має право на освіту (ч. 1, ст. 37);

- наука, мистецтво та їх вчення є вільними (ч. 1 ст. 38);

- автор володіє невідчужуваним правом на свою творчість. Авторські права охороняються державою (ст. 39) [2, с. 32–35].

Підсумовуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що правова система Естонії надає важливі гарантії основних прав та свобод громадян і осіб, які перебувають на її території. Конституція та закони визнають принципи правової держави та рівність перед законом, що формує фундамент для захисту прав людини та її основних свобод. Гарантовані виборчі права, право на освіту, свобода слова, інтеграція та захист від дискримінації є важливими частинами демократії. Ці норми сприяють створенню суспільства, де кожна особа має можливість жити, навчатися та працювати в умовах гідності та поваги до її прав та свобод. Такий підхід сприяє прогресу та формуванню сталого суспільства в Естонії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Маджумдар. О. У країни ЄС різко знизився потік українських біженців: деталі. РБК-Україна. 2023. URL:<https://www.rbc.ua/rus/travel/vlasna-sprava-kiy-biznes-vidkrivayut-ukrayinski-1699443701.html>

2. Конституція Естонської Республіки. *Бостан С. К. Конституції постсоціалістичних країн Європейського Союзу : хрестоматія*. Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка». 2019. С. 27–62.